

OPBOUW

weekblad tot opbouw van het gereformeerde leven
uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw”

red. en sekr. riouwstr. 59, wormerveer
adm. kon. wilhelminalaan 38, leersum

J. KEUNING — CULEMBORG

In de nood leer je je vrienden kennen (slot)

Eigenlijk deugt dit opschrift helemaal niet. Ook de beide vorige keren had er moeten staan: in de nood leer je je vriend kennen. Geen meervoud dus, maar enkelvoud: vriend.

Maar of door mijn schuld of door een fout op de drukkerij ging het direct de eerste keer al mis en kwam er in plaats van „vriend” dat meervoud te staan: „vrienden”. En niet alleen in het opschrift ging het mis, maar ook in de laatste zin van de vorige week. Natuurlijk moest daar staan: in de nood leer je je vriend kennen. Want ik eindigde immers met dat woord van Job: gelukkig, slechts van horen zeggen had ik van u vernomen, maar nú heeft mijn oog u aanschouwd.

Job heeft juist in zijn barre nood die ene vriend leren kennen: God. Zoals Paulus het door de verdrukkingen des te vaster heeft leren geloven: ja, maar God houdt van me.

Toch heb ik na dat foute opschrift van de eerste keer het zo maar gelaten. En geen correctie aangebracht. Want het is tenslotte toch wel waar: in de nood leer je niet alleen die ene vriend kennen, God, — maar ook je vrienden, de mensen die om je heen staan: zijn het werkelijk vrienden?

Zo ging het met Job. In zijn

ellende was hij omgeven door vrienden. Maar toen het er op aankwam bleken het vijanden te zijn, of in elk geval: vreemden. Omringd door zijn „vrienden”, staat Job helemaal alleen als hij tegen God zegt: nú heb ik u gezien. Dat hij dat zei, — dat had hij waarachtig niet aan die „vrienden” te danken. Tenminste niet aan drie van de vier. Dat zei hij juist, hij geloofde juist tegen die vrienden in. In de nood ontdekte hij dat „vrienden” lang niet altijd echte vrienden zijn. En toen stond hij helemaal alleen. Alleen met God. Vandaar dat enkelvoud: *mijn* oog heeft u aanschouwd.

En Paulus?

Dat is juist het opvallende: Paulus spreekt in Rom. 5 in het meervoud. *Wij* roemen in de verdrukkingen. *Wij* weten dat de verdrukking volharding uitwerkt. De liefde van God is in *onze* harten uitgestort door de Heilige Geest die *ons* gegeven is.

Paulus staat niet alleen. Maar Paulus weet zich omringd door anderen, die naast hem staan, die ook in de verdrukking gekomen zijn, net als hij. En die in die verdrukking het ook ondervonden hebben, dat je in de nood Góð leert kennen. En met al die mensen, met al die vrienden sámen zegt hij: *wij* weten. En daarom kán hij het ook

zeggen, omdat hij het met die anderen samen kan zeggen.

Want geloven, dat doe je alleen maar samen. En hopen, — dat doe je samen. En volhouden tegen alles in, — dat doe je alleen maar samen, met je vrienden, je echte vrienden. Want dan is het namelijk niet meer tegen alles in. Niet meer helemaal tegen alles in.

Hoeveel er ook is, dat het geloven moeilijk maakt, onmogelijk maakt, — er is altijd één ding dat ons toch doet geloven. En dat zijn de anderen, de vrienden.

Dat is de ander. De ander, die gelooft als ik niet meer kan. En de ander die nog steeds hoopt, als ik op het punt sta, de hoop op te geven. En de ander die liefheeft, toch liefheeft, wanneer mijn liefde aan het eind gekomen is. De ander, die — gelovend, hopend, liefhebbend — zich aan mij geeft en mij geloven doet: ik geloof met hem mee. Die me hopen doet: ik grijp me aan zijn hoop vast. Die me liefhebben doet, want ik word door zijn liefde aangestoken.

Het is toch niet tegen alles in dat ik geloof. Want dat ik geloof, nog steeds geloof, des te vaster geloof, — dat dank ik aan dat grote geschenk van God, dat hij me zet midden tussen de anderen, die met mij mee geloven, die voor mij uit geloven, en die — als ik het niet meer zeggen kan — het toch blijven volhouden: ja, maar wij weten, ons oog heeft God aanschouwd, we hebben midden in de nood zijn heil ervaren.

Daarom mag dat toch blijven staan: in de nood leer je je vrienden kennen.

De vrienden, — dat zijn die mensen die juist in de nood elkaar meenamen naar God toe. Die het alléén niet zo lang zouden volhouden. Maar ze zijn dan ook niet alleen. Ze trekken zich op aan elkaars stem en ze worden meegenomen door elkaars woorden. En ze blijven geloven, omdat ze het geloof van de ander zien. En omdat ze het aan het geloof van de ander zien, dat het geen inbeelding is, maar levende werkelijkheid: het heil van God. Dit heil, dat bij Hem mensen weer bij elkaar horen en met elkaar meegaan en aan elkaar zich vasthouden en door elkaar volhouden. Om als vrienden sámen die ene vriend, God, te ontmoeten. God, die vandaag leeft en vandaag ons, wandelend temidden van benauwdheden, leven doet.

in dit nummer

- 193 Ds J. Keuning,
In de nood leer je je vrienden kennen (slot)
- 194 Drs W. G. Rietkerk,
Veranderen (1)
- 195 Prof. dr J. G. Knol,
De toekomst van de arbeid (slot)
- 196 D. W. L. Milo,
Eens, als de bazuinen klinken
- 197 Liturgische Werkgr. Eindhoven,
Het Liedboek
- 198 P. C. van Wijk,
Terloops...

VERANDEREN (1)

Wij veranderen. Persoonlijk. Kijk maar eens in het foto-album van 10 jaren geleden. Ook gemeenschappelijk. Denk maar aan onze kerken van 10 jaren geleden. Wij hebben zelfs sinds kort een nieuwe naam.

Die veranderingen voltrekken zich niet alleen aan ons uiterlijk. Ook van binnen veranderen we. In ons geloof, in ons denken, in ons gedrag.

In dit artikel wil ik mij bezig houden met veranderingen in de gemeente van Christus.

Ik las daarover een goed artikel in een boek getiteld „A new face for the church”, „Een nieuw gezicht voor de kerk”. Het is geschreven door de Amerikaan L. O. Richards (uitgave Zondervan) die ten aanzien van onze nederlandse kerken een buitenstaander is, maar als bijbelgetrouw christen onze medestander.

Zijn overwegingen leken mij de moeite waard temidden van de vragen waarvoor ook onze gemeenten — afzonderlijk en in hun samenleven — zich gesteld zien.

Veranderen kan je ten goede en ten kwade. Daarom gaan veranderingen altijd gepaard met spanning. Je kan er bang voor zijn: want de hele toekomst kan beïnvloed worden door een verandering ten kwade. Je kan je erover verheugen, want veranderingen scheppen nieuwe mogelijkheden, als het veranderingen zijn ten goede.

Stilstand is voor de gemeente van Christus verboden. In Exodus 25:15 lezen wij van de ark van het verbond een opmerkelijk detail: „de draagstokken zullen in de ringen van de ark blijven, zij zullen er niet uit verwijderd worden.” Dat wordt zo geboden omdat de Here wil dat de ark ten allen tijde mobiel blijft. Voorttrekt.

In 2 Korinthiërs 3 wordt gezegd: wij allen, die met een aangezicht waarop geen bedekking meer is, de heerlijkheid des Heren weerspiegelen, **veranderen** naar hetzelfde beeld van heerlijkheid tot heerlijkheid, immers door de Here, die Geest is.” (vs. 18).

Dat gaat niet zonder **spanning**. Hoe veranderen wij? Ten goede of ten kwade? Zijn er bijbelse grondlijnen aan te geven voor veranderingen in de gemeente?

Met die vragen houdt zich Richards bezig in het nu volgende artikel.

Als aanloop wijst hij op de snelle veranderingen in onze cultuur en samenleving. Wat een verschil tussen 1879 en 1979! Denk aan uiterlijke dingen als de vrije zaterdag

en de mobiliteit van de gemeentelieden, de stress van een totaal ander arbeidspatroon, en de beschikbare vrije tijd. Maar ook in het geestelijk leven zijn de verschillen groot: ik noem maar woorden als: ontkerstening, vereenzaming, massificatie, consumptie, enz.

Iedere tijd stelt de gemeente van Christus opnieuw voor de uitdaging: hoe moeten wij in deze samenleving het beeld van Christus vertonen? Dat kan niet zonder een **levende** gemeente te zijn die zich op andere wijze dan vroeger instelt op de problemen en noden en vragen van deze tijd.

„Iedere gemeente krijgt te maken met veranderingen. Men kan verandering tegengaan en de status quo handhaven. Of men aanvaardt het als noodzakelijk, dat er veranderingen moeten komen en zoekt Gods hulp en leiding, om de veranderingen te laten leiden tot het beoogde doel nl. die bijbelse en creatieve levensvormen te vinden, waarbinnen de Here werken kan.” Welke bijbelse grondlijnen geeft Richards aan als dragende beginselen bij alle veranderingen?

1. Wij moeten werken binnen onze bestaande gemeenten.

Van hieraf citeer ik Richards:

„Sommige mensen die naar vernieuwing zoeken, eisen dat wij de kerk van vandaag verlaten. Het duurt te lang voordat zij verandert. Het is té moeilijk. Je kan er niet aan beginnen... Deze hele manier van denken lijkt mij verwerpelijk. Het is een ontkenning van alles waar vernieuwing volgens de beginselen van het Evangelie op uit is. Want ze negeert de principes waar de vernieuwing juist op gefundeerd moet zijn nl. dat het lichaam van Christus één is; dat iedere gelovige een geestelijke gave heeft, die nodig is in het lichaam; dat de doodgewone christen de sleutelpositie heeft in de vitaliteit van de kerk; dat ieder van ons kan worden omgevormd in een gemeente, die de functies vervult waarvoor zij is bestemd.

De christen die vasthoudt aan het traditionele moet één met ons blijven. Hoe durven wij ons af te scheiden in onze drang tot vernieuwing, om zo het lichaam van Christus te scheuren?

pastorale notities

Vier sollicitanten waren er opgeroepen; de Geref. school alhier had een nieuwe onderwijzeres nodig. We zaten achterin het lokaal van de derde klas naar de verschillende bijbelvertellingen te luisteren. Eén van de dames moest vertellen over de strijd van Israël tegen Amalek in de woestijn. Mozes hield de staf Gods in de hand. Wanneer hij die opgeheven had, was Israël aan het winnen. Zakte de arm, dan kreeg Amalek de overhand. Daarom kwamen Aäron en Hur Mozes' arm steunen.

De onderwijzeres wilde dit verhaal afronden met een moraal of een parallel. Ze vroeg aan de klas, of de Here Jezus ook wel eens twee mannen bij Zich had gehad, die Hem steunden. Niemand kwam op een gedachte. Zij zelf zei toen, dat ze aan Golgotha dacht. Meteen vloog een jongetje overeind; dit leek hem niet juist. Hij riep: „Juf, Mozes en Elia zijn eens op een berg bij de Here Jezus geweest, om Hem te

ondersteunen”. Hij zei het zo keurig en had het goed begrepen. Is dit niet de enige keer geweest, dat er mét de Here Jezus gesproken werd? Hij moest maar spreken, vragen beantwoorden, twisten bijleggen, huichelaars ontmaskeren, kortom: „leren”. De mensen zeiden wat tegen Hem, ze vroegen Hem iets, Hij moest weerleggen, en dan weer troosten. Kwam het nu nooit eens tot een goed gesprek mét Hem? Omdat Zijn Vader wist, dat Hij dit nodig had, zond Hij er twee. „Zie, twee mannen spraken mét Hem”. Ook de voorgangers van de gemeente hebben zo'n gesprek nodig af en toe. Ik bedoel nu niet een compliment over een preek, hoewel het goed is, daar eens wat van te zeggen en in de kerkeraad te bespreken. Tussen haakjes, dan merk je het verschil tussen een Hollander en een Fries of Groninger. Een Hollander zal zeggen: dat was een magistrale preek. Friese broeders zeggen na de dienst: er werd wel geluisterd vanmorgen. Nog niet zo lang geleden zei een ouderling in een Fries dorp na de preek: „dominee, ik heb me wel eens erger verveeld dan vanmorgen”. En dat is dan als een groot compliment bedoeld.

Maar het ging mij nu meer om een goed gesprek over ál je werk én... over je eigen geloof, je „staat voor God”. Ik heb eens een dominee horen zeggen: ons gezin heeft in geen twintig jaar huisbezoek gehad.

A. H. Algra, Sliedrecht

Paulus' oordeel over zo'n schisma is duidelijk: als gij u zó verdeelt, „zijt gij dan niet vleeselijk en leeft gij niet als onveranderde mensen”? (1 Cor. 3:3). Hoe kunnen wij er de nadruk op leggen dat iedere „gewone” gelovige een gave ontvangt van de H. Geest, om zo gebruikt te worden voor het lichaam, terwijl wij intussen juist die mannen en vrouwen in de steek laten wier gave we nodig hebben? Iedere gemeenschap van gelovigen, die de Heilige Geest bezit en deel heeft aan het leven van Christus, kan groeien en veranderen en vernieuwing van het eigen leven ervaren.

2. Zij, die leiding geven in onze kerken moeten die gelegenheden scheppen, die creatieve veranderingen mogelijk maken.

Deze stelling weerspiegelt mijn visie op twee gevaren die de leiding van onze gemeenten bedreigen. Het éne gevaar is dat zij die leiding geven onder druk van sommigen, alle pogingen tegengaan om veranderingen aan te brengen. Het andere gevaar is even reëel dat zij die leiding geven, overtuigd van de noodzaak van veranderingen, **onwils** te werk gaan, veranderingen opdringen en zelf de loop ervan in handen nemen.

Dit laatste is niet alleen gevaarlijk,

het is ook zelfvernietigend. Als de bijbelse grondlijnen van volledige deelname van de gemeente in het zoeken en volvoeren van Gods wil, niet wordt gerespecteerd, zullen de kerken steeds meer worden gescheurd en enkelingen gewond raken. De veranderingen die zó worden opgedrongen zullen net zo lang standhouden als de druk voortduurt waaronder zij tot stand kwamen. Gedwongen veranderingen duren niet lang. Daarom gebruikte ik de uitdrukking „gelegenheden scheppen dat creatieve veranderingen kunnen plaatsvinden.” Dit lijkt mij de opdracht van hen die leiding geven in de gemeente vandaag.

3. Het „succes” van veranderingen zal afhangen van de persoonlijke geestelijke groei van de gemeenteleden, en van hun gevoel van vrijheid om openlijk en eerlijk deel te nemen aan het veranderingsproces.

De mensen helpen om te groeien en vrij te worden om deel te gaan nemen aan zulke activiteiten heeft alles te maken met echt gemeentezijn.

Dat betekent zulke persoonlijke banden met elkaar op te bouwen dat de gaven van de Heilige Geest daarbinnen en daardoor kunnen

gaan functioneren. In het kader van zulke verhoudingen zullen gemeentelieden vrij groeien om zichzelf te zijn en geestelijk kunnen groeien naar mate de Geestesgaven in dienst aan elkaar worden beoefend. Het moet een zaak van eerste belang zijn voor de gemeente om gelegenheden te scheppen voor zulk een wederzijdse dienst.

4. De resultaten van verandering in een bepaalde gemeente zullen onbekend zijn.

Er mogen en kunnen geen specifieke voorspellingen over het resultaat van veranderingen gemaakt worden. Iedere gemeente moet haar eigen problemen oplossen, die te maken hebben met tijd, plaats en frequentie van bijeenkomsten, met de opvoeding van kinderen, de manier waarop zij meent het evangelie

te kunnen uitdragen en de wijze waarop zij meent aan haar gemeenschap inhoud en vorm te geven. De uiteindelijke vormen en uitkomsten moeten ook bij de aanvang van het proces open gelaten worden.

Deze **open doelgerichtheid** hoeft voor niemand bedreigend te zijn, al kan het zo wel eens ervaren worden. Het is veeleer het bewijs van onze toewijding aan het Heer-zijn van Christus. Wij laten Hem vrij om ons te leiden en wij laten onszelf vrij om aan die leiding gehoor te geven. Zo gaan wij uit in een land, zonder te weten waar wij komen zullen."

Dit zijn de 4 bijbelse richtlijnen die Richards ons voorhoudt in zijn boek: „Het nieuwe gelaat van de Kerk". De volgende keer zal ik hier nader op ingaan.

J. G. KNOL — KATWIJK

De toekomst van de arbeid (slot)

Onderstaand artikel bevat het referaat van prof. dr. J. G. Knol op 31 maart j.l. voor de jaarvergadering van Opbouw heeft gehouden.

8. In het voorafgaande is al ter sprake gekomen dat de aandacht zich heeft verschoven van de arbeider naar de arbeid. En daar zit iets redelijks in, omdat het in de economische wetenschap gaat om de aanwending van productieve krachten. Dat wordt in de economische wetenschap bestudeerd, hoewel men er wel weet van heeft dat de mens meer is dan leverancier van arbeidskracht. Toch zit in het juiste verstaan van wat onder arbeid moet worden verstaan een groot deel van de oplossing besloten.

Eerst nog een enkele verduidelijking.

Marx heeft laten zien, dat in de werkelijkheid van het industriële kapitalisme de arbeider wordt vervreemd van zijn eigen-ik. De arbeidende mens levert een deel van zich zelf in nl. zijn arbeidskracht. Over deze arbeidskracht, over dit deel van de arbeider zelf, kan de arbeider niet meer beschikken. Hij heeft deze beschikkingsmacht overgedragen aan de tegenpartij, de kapitalist. Maar ook de kapitalist is vervreemd van het mens-zijn, want de mens is op de andere mens betrokken. Als mens zijnde, is hij altijd, volgens Marx, een arbeidende mens. In de arbeid is de mogelijkheid tot ontplooiing van de menselijke natuur gegeven. Een mens die niet werkt houdt op waarlijk mens te zijn. Hij is een vervreemd wezen.

Een kapitalist nu werkt niet. Zijn maatschappelijke functie bestaat uit het uitbuiten, uit het maken van winst door uitbuiting en uit het investeren van deze buitgemaakte winst in vernieuwingen van de technologie.

In de moderne samenleving waarin er klassen zijn treedt er altijd vervreemding op.

In zulk een samenleving zijn er talloze mensen die geen invloed hebben op de inrichting van hun eigen leven. De mensheid wordt voortgedreven op de weg die steeds verder afvoert van de echte zinvolle humaniteit.

In de moderne economie geldt dit beeld nog steeds. Allerlei verhandelingen over de betekenis van de mens in het productieproces nemen toch niet weg dat in de kern de arbeid als een „waar" wordt gezien. Arbeid moet iets opleveren. Daarom onderscheidt men in het moderne economisch denken wel de arbeid in het kader van de marktsector en de arbeid in de niet-marktsector. In de marktsector worden de goederen gemaakt voor de markt en daar wordt inkomen gevormd dat moet worden verdeeld. Deze verdeling maakt de arbeid in de niet-marktsector mogelijk. Maar juist het feit dat blijkbaar op één of andere wijze de samenleving vrede heeft met een niet-markt-sector, met een sector waarin er geen verkoopbare goederen worden voortgebracht, brengt de noodzaak mede om zich af te vragen wat nu de ware betekenis van de arbeid is.

Naar bijbelse normen is de arbeid in diepste wezen een bezigheid in de dienst van God en daarin een bezig-zijn in de dienst van de naaste. De bijbel spreekt zich niet uit over de vraag wat nu wel concreet arbeid is en welke activiteiten niet onder de arbeid vallen. Dat is veel meer een on-

derscheid dat past in een rationale calculatie ten aanzien van de prestaties van de mens als productiefactor.

In de bijbel is de arbeid een activiteit met een zin die boven de tijd uitgaat, maar die concreet bestaat in het bouwen en bewaren van deze schepping. Arbeid is zinvol als het is ten bate van de vier reeds genoemde relaties t.w. de relatie met God, de relatie met de natuur, de relatie met de medemens en de relatie met de mens zelf.

Er is geen scheiding tussen betaalde en onbetaalde arbeid. De zin van de arbeid wordt niet bepaald door de productiviteit van de prestatie in goederen of diensten gemeten. Er is wel een onderscheid. Er is een bezig-zijn in de marktsector, een arbeid die leidt tot goederen en diensten, die in het ruilverkeer worden aangeboden en waarvoor een prijs wordt gevraagd. En er is een bezig-zijn in de niet-marktsectoren, een arbeid die in materiële zin niet productief is.

Maar principiële gaat het zowel bij de arbeid als bij het bezig-zijn om een activiteit die ergens op gericht is.

Arbeid zonder een gerichtheid is zinloos. Arbeid die niet de bedoeling heeft om iets voort te brengen of ergens in te voorzien is een zinloos bezig-zijn. Arbeid is een activiteit gericht op het voorzien in de behoeften in de samenleving. Zonder samenleving geen arbeid. Maar ook zonder een complex van behoeften kan er geen zinvolle arbeid zijn.

Dit is niet een typisch christelijk standpunt. Dit is een algemeen verbreide visie op de arbeid. Het typisch christelijke komt pas naar voren als het gaat om datgene waarop het bezig-zijn is gericht. En als het gaat om het zoeken naar mogelijkheden om in een samenleving de arbeidende mens naar zijn aard ontplooiingsmogelijkheden te verschaffen.

De christelijke visie op de arbeid onderkent de dramatiek van de westerse volkshuishouding waarin twee zijden van de arbeid op de voorgrond worden gesteld. De arbeid is een productiekracht bestemd voor de voortbrenging van goederen en diensten en onderworpen aan het vrije spel der maatschappelijke krachten. En de arbeid is een bron van inkomen waaruit de niet-arbeidende en heersende bevolking kon putten om dit inkomen te consumeren en te investeren.

Nu heeft het christendom niet het monopolie in het verzet tegen deze ontmenselijking van de arbeid. Met name in marxistische en socialistische kringen is de de-humanisering voortdurend een centraal thema geweest. Maar wij laten dit nu maar rusten.

9. Het zal duidelijk zijn dat men bij het nadenken over de vraagstukken die verband houden met de toekomst van de arbeid er niet omheen kan het standpunt van de vakbeweging in deze in te brengen. De visie van de vakbeweging inzake de toekomst van het economisch proces en met name inzake de toekomst van de arbeid steunt op de principiële overweging dat er ten aanzien van de invloed van vraag- en aanbodfactoren regelend moet worden opgetreden. Er moet sprake zijn van een overleg-economie waarin ook de vertegenwoordigers van de productiefactor arbeid medebeslissingsrecht hebben met betrekking tot belangrijke beslissingen.

Wat houdt nu de visie van de vakbeweging in?

De vakbeweging plaatst het vraagstuk in het raam van een beleid dat gericht is op een aanvaardbare verdeling van de beschikbare werkgelegenheid.

Er is nu eenmaal een bepaalde ontwikkeling in de samenleving en men kan deze niet zomaar over zijn kant laten gaan. De sociale partners moeten met elkaar in overleg treden hoe de dalende werkgelegenheid in de marktsector zo goed mogelijk kan worden verdeeld.

Deze andere verdeling b.v. door werktijdverkorting, moet betaald worden en de vakbeweging is bereid om over de te betalen prijs te onderhandelen. Naast dit gesprek over de werkgelegenheid in de marktsector moet er een politiek gesprek komen op maatschappelijk niveau omtrent de verhouding tussen marktsector en kwartaire sector. In deze laatste sector kan er werkgelegenheid worden geschapen, — een werkgelegenheid die bestaat uit het verschaffen van dienstbetoon in allerlei vormen — maar dit scheppen van werkgelegenheid moet uiteraard worden gefinancierd uit de productie van de marktsector.

De verhouding tussen marktsector en kwartaire sector is een politieke keuze die niet gratis kan worden gemaakt.

Dit alles vraagt om een daadwerkelijk overleg op basis waarvan een blauwdruk kan worden gemaakt. Een blauwdruk van een marktsector waarin de werkgelegenheid op aanvaardbare wijze is verdeeld. En een blauwdruk van een samenleving met een bepaalde verhouding tussen marktsector en kwartaire sector.

In deze blauwdruk past niet een economisch systeem waarin de arbeider een prijsconcurrentie moet voeren om aan werk te komen. En past ook niet een maatschappelijk systeem waarin de uitgestoten mens alleen nog maar op basis van particuliere barmhartigheid één of andere baan in de kwartaire sector kan krijgen.

De blauwdruk is nog niet helder. En daarom behoort het tot de taak van de christen om na te denken over een rechtvaardige verdeling van de werkgelegenheid. De christen zal het evangelie moeten laten spreken als het gaat over de vraag hoe kan worden voorkomen dat de werkende mens slachtoffer wordt van maatschappelijk-economische-politieke macht.

Dat is als het ware een eerste conclusie.

Als het gaat om de toekomst van de arbeid heeft de christen de plicht mee te denken over het verloop van het economisch proces in een zich ontwikkelende samenleving. De samenleving heeft recht op een christelijke visie.

Uitdrukkelijk moet hierbij worden opgemerkt, en gezien het bovenstaande, zal het geen verwondering wekken, een christelijke visie houdt meer in dan een verwijzing naar de noodzaak van een goed gedrag van werkgever en werknemer. Want wat goed is en wat aanvaardbaar is, wordt in deze wereld mede door de maatschappelijke structuur bepaald.

Maar de christelijke visie heeft met de structuren zelf te maken. Een christelijke visie op een samenleving waarin mensen zomaar werkeloos kunnen worden. Het gaat om een christelijke visie op een proces waarbij mensen die hun leven hebben verbonden met een bedrijf, door economische overwegingen, als het ware „met een bloedend hart” en tegen de persoonlijke wil van de werkgever, op straat kunnen en moeten worden gezet. Ziehier wat gevraagd wordt.

Een visie die zich rekenschap geeft van de toenemende vryreemding van de mens in het arbeidsproces.

10. Dat is het eerste. De onvrede van de christen met de bestaande verhoudingen en zijn bereidheid om de evangelische boodschap ter sprake te brengen. Want de christen die de structuren van de samenleving zo aan-tast, dat het zondige tot de maatschappelijk aanvaarde gebruiken wordt gerekend.

En tegelijkertijd kan de christen de betrekkelijkheid van allerlei oplossingen naar voren brengen. Immers de ontwikkelingsgang heeft zijn eigen wetmatigheid. Er zal op één of andere wijze in het christelijk denken en spreken over de toekomst van de arbeid iets moeten doorklinken van het beeld van de Openbaringen. De verschrikkingen van de toekomst naar de souvereiniteit van de Schepper en Onderhouder aller dingen.

De christen ervaart in zijn nadenken over de mogelijkheden betreffende een betere orde altijd de fundamentele spanning tussen de opdracht om „zoutend zout” te zijn en de werkelijkheid dat er een eigen werkelijkheid is in de ontwikkelingsgang van de wereld en van de mensheid.

Dan lijkt er zo weinig perspectief.

Er is perspectief omdat er een opdracht is om de voortreffelijkheid van de bijbelse normen en de ware humaniteit van het radicale evangelie aan de wereld te demonstreren. Het getuigend woord gaat immer gepaard met de getuigende daad.

11. Heeft de arbeid nog toekomst? Is er nog een mogelijkheid voor de komende generatie om te arbeiden?

Er is het maatschappelijk kader waarop wij weinig invloed hebben. Onze jeugd is onderdeel van de totale jeugd en ervaart dezelfde maatschappelijke weerstanden. Er is dus geen garantie dat onze jeugd in de toekomst in de marktsector kan werken. En ook geen garantie dat er voldoende em-plooi is in andere sectoren, in ziekenhuizen, in ontwikkelingswerk en dergelijke.

De kerkjeugd heeft wat dit betreft geen streepje voor.

Maar de kerkjeugd heeft er wel recht op dat de oudere generaties positief nadenken over de toekomstige mogelijkheden. De kerkjeugd heeft er recht op dat de ouderen meer zeggen dan „koeien van waarheden” vanuit een versleten christelijk-liberale maatschappij-opvatting. In de kerk zullen de maatschappelijke onderwerpen weer hun plaats moeten hebben. Het mag in de kerk niet alleen om mentaliteiten gaan.

In de kerk moet weer het besef levendig worden dat de kerk een wereldwijde taak heeft en dat voor deze taak veel mensen en dus veel geld nodig is.

Dit is niet zo maar een pleidooi voor een ongeordende uittocht naar ontwikkelingsgebieden of andere terreinen waar er een grote behoefte is aan barmhartigheid.

Maat het is wel een pleidooi voor een gemeenschap die de jeugd opvoedt en in staat stelt om in deze wereld bezig te zijn.

In het ontwikkelingswerk, in het werk der barmhartigheid, daar waar de wereld het laat afweten.

Het is een pleidooi voor een kerkelijke gemeenschap waarin de werkende jeugd die thuis blijft zich toch verbonden weet met de jeugd die „uitvliegt” en die dit „uitvliegen” mogelijk maakt.

Kortom, wij kunnen de wereld niet veranderen. De toekomst komt over ons. Maar wij kunnen de daadkracht van de kerk wel veranderen.

Heeft het zin om over de toekomst van de arbeid te spreken?

De kansen om aan het werk te komen, worden steeds kleiner. Maar de kansen om zinvol bezig te zijn blijven er. De kerkjeugd heeft in deze een streepje voor. De wereld is groot en het evangelie moet doortocht hebben. Zullen wij onze jeugd hiertoe in staat stellen?

Van ons hangt de toekomst van de arbeid van onze jeugd af!

D. W. L. MILO — DALMALLY

Eens, als de bazuinen klinken

Lied 300

Daar komt in het Liedboek voor de Kerken een gezang voor, dat mensen met toekomstverwachting op het lijf kon zijn geschreven. In onze dagelijkse strijd om de juiste koers te houden — niet rechts en niet links afwijken, de christelijke tradities prolongeren, standhouden op het fundament van apostelen en profeten en al die goede dingen meer — raakt immers soms ons grote levensdoel uit het oog. En toch. Wanneer we ons voldoende bewust zijn van de dag der dagen, die dagelijks nader komt; wanneer we met reikhalzend verlangen uitzien naar de wederkomst van onze Heiland; wanneer we dit leven realistisch zien als de wachtkamer tot het eigenlijke leven; dan krijgt dat leven veel dieper zin dan wat wij er meestal van maken. Dan genieten we vandaag een voorschot op de komende verrukking. Dan wordt de eeuwige blijdschap al verdisconteerd in onze huidige levensvreugde.

Lied 300 is zo'n levenslustig lied. Het brengt ons „de lieflijkheên van 't zalig hemelleven” vandaag al thuis. Maar anders dan die saaie berijming het formuleert. Bloedwarm geestelijk leven, heel wat dichters bij de Schrift dan de berijmers uit 1773 het zeiden.

De tekst is van de dichter Tom Naastepad (1921), verbonden aan de dr G. v. d. Leeuw-Stichting, katholiek priester, leraar voor bijbelcursussen, voorganger van de bijbelgemeente „Arauna” te Rotterdam. Een voorganger in de goede zin: een die zijn gemeente leert bidden, leert danken, leert zingen, leert geloven. Iemand die bovendien de taal van heden door en door verstaat en spreekt. Een man, wie het woord van Jan Engelman werd toegevoegd: „met lege woorden wordt de ziel vermoord”. (Een heerlijke uitspraak. Wie wel eens preken heeft aangehoord die lijken op soep, geschept uit een volle pan met orthodoxe volzinnen, begrijpt dat sommige mensen letterlijk doodgeprekt worden.) Laten we samen de tekst van Tom Naastepad eens lezen.

Eens, als de bazuinen klinken,
uit de hoogte, links en rechts,
duizend stemmen ons omringen,
ja en amen wordt gezegd,
rest er niets meer dan te zingen —
Heer, dan is uw pleit beslecht.

Scheurt het voorhang van de wolken,
wordt uw aangezicht onthuld,
vaart de tijding door de volken
dat Gij alles richten zult:
Heer, dan is de dood verzwolgen,
want de schriften zijn vervuld.

Eens. Dat is niet anno dazumal, dat is niet iets als Sint Juttemis, maar dat is een reële dag, die op onze kalender staat. Een dag, die elke week en elke zondag nader komt. En nauwkeurig wordt hier bezongen, wat op die dag zal gebeuren.

De bazuinen zullen klinken: om de Zoon des mensen aan te kondigen. Die op de wolken zal weerkomen, met grote macht en heerlijkheid ¹⁾ (met een leger van engelen en blinkend van luister). De engelen zullen voorts de uitverkorenen met hun bazuinen verzamelen. Het zal „de laatste bazuin” zijn, die zelfs de doden voorgoed uit hun graven roept. ²⁾ Dan is het uit met het rijk van de dood, met de laatste vijand; dan blijft alleen het rijk van Goddelijk leven over. En wie kan dan zwijgen!

Is dat geëxalteerd gezegd? Kom, zelfs de farizees schriftgeleerde Paulus zag geen kans hierover te schrijven, of zijn weldoordachte volzinnen sloegen in liedvorm op hol.

Eenmaal is een tempelgordijn gescheurd. Toen was de weg tussen God en mensen — lange tijd voor priesterlijke bemiddeling gereserveerd — voor iedereen opengesteld. En als straks de wolken openscheuren zullen wij Hem zien, van aangezicht tot aangezicht. En in leven blijven.

Roep de doden tot getuigen
dat gij van oudsher regeert,
roep hen die men dwong te zwijgen,
die de wereld heeft geweerd,
richt omhoog wat wist te buigen,
kroon wat aanzien heeft ontbeerd.

Als de graven openbreken
en de mensenstroom vangt aan
om de loftrumpet te steken
en uw hofstad in te gaan:
Heer, laat ons dan niet ontbreken,
want de traagheid grijpt ons aan.

Onze voorouders zullen getuigen dat zij Hem kenden, die „droeg ons voorgelacht”. Wij zullen zien dat Hij gisteren en vandaag dezelfde is. Die verstomd waren in leed zullen nu een mond kunnen opendoen. Aan wie het zwijgen is opgelegd (de profeten, die door Jerusalem gedood zijn) zullen nu mogen spreken. Gebogenen worden opgericht en nederigen worden verhoogd. Een omgekeerde wereld. De schijnwereld verdwijnt — de nieuwe orde breekt baan. Wat een toekomst staat te wachten!

Hoeveel miljarden van mensen zullen te voorschijn komen? Geen computer kan het berekenen. Maar de Heer kent al de zijnen, Hij roept ze bij hun namen. En zie die ontelbare schare van feestgangers, op weg naar het nieuwe Jerusalem. Zingend en dansend heet het: al Mijn fontein des levens zijn bij u. ³⁾

Maar laten we voor een ding benauwd zijn. Dat de „zorg van de wereld en het bedrog van de rijkdom” ons niet onvruchtbaar hebben gemaakt ⁴⁾. Zodat wij in een „verderfelijke nalatigheid” zijn terecht gekomen ⁵⁾. Geestelijke bijziendheid, verpakt in wettische emballage, heeft al velen tot wanhoop gebracht. Maar

Mensen, komt uw lot te boven,
wacht na dit een ander uur,
gij moet op het wonder hopen,
dat gij oplaait als een vuur,
want de Geest zal ons bestoken,
nieuw wordt alle creatuur.

Van die dag kan niemand weten,
maar het woord drijft aan tot speed,
zouden wij niet haastig eten,
gaandeweg Hem tegemoet?
Jezus Christus, gisteren, heden,
komt voor eens en komt voor goed!

We shall overcome, zongen de verdrukte negerslaven. Eens, als de bazuinen klinken”, zingen de gelovigen. Dat is een zaak van geloven: goed

weten wat God ons beloofd heeft! We zullen er als dromers bij staan — maar het wonder is er evenwel. Alle dingen worden nieuw. Gods genade pleit ons vrij van elke schuld. Gods Geest zet ons in vuur en vlam — we zullen onszelf niet herkennen en een nieuwe naam nodig hebben.

Wanneer? Niemand weet het. Maar die dag staat op Gods kalender, daar kunt u amen op zeggen. En daarom — onze hoop richten op Hem, die altijd zijn beloften nakomt; elkaar bemoedigen en troosten; geen kans overslaan om meer van Gods toekomst aan de weet te komen; vooral nu we die dag zien naderen. Het is toch aan alles te zien, dat deze rotte schijnwereld zijn laatste dagen beleeft?

Vandaar dat „haastig eten” en dat „gaandeweg”. Denkt u ook aan de paasmaaltijd van Mozes, gekleed en klaar voor de uittocht? De dood is onze deur voorbijgegaan. Wij zijn op reis naar het leven.

Eens, als de bazuinen klinken,
duizend stemmen ons omringen,
uit de hoogte, links en rechts,
ja en amen wordt gezegd,
rest er niets meer dan te zingen
Heer, dan is uw pleit beslecht.

De melodie van dit blijde lied is een volksmelodie uit Wales, al van de 13e eeuw, de zogenaamde Rhuddlan. Zij wordt in het Church Hymnary voor twee andere liederen gebruikt, die voor Lied 300 niet hebben model gestaan. Deze martiale oude Keltische melodie is buitengewoon ⁶⁾ passend. U hoort koperen instrumenten klinken: de eerste twee regels statig als een beheerste processie — beide herhaald — maar dan komt de zwier van regel vijf en de triomfale afsluiting van regel zes. Zo is dit een optochtlied geworden, een lied hamaäloth.

1) Matt. 24 : 30, 31 — 2) 1 Cor. 15 : 52 — 3) Ps. 87 : 7 — 4) Matth. 13 : 22 — 5) Hebr. 10 : 39 — 6) De oorspronkelijke tekst begon met „Kom tot de strijd”.

LITURGISCHE WERKGROEP EINDHOVEN

HET LIEDBOEK

Lied 19. Belangrijk beter dan de vorige is de dichter van dit Lied er in geslaagd de aangegeven Psalm te doen herkennen. (Psalm 130).

Helaas is de tekst van strofe 3 niet aanvaardbaar, zoals vergelijking met de onberijmde vs. 7 en 8 ook duidelijk aantoon (Vgl. „want Hij verlaat u nimmermeer, al kiest gij ook ten kwade” met de aangegeven Schriftplaats).

Als geheel genomen verdient de Psalm dan ook verreweg de voorkeur boven dit Lied.

De melodie is zeer goed, het tempo moet niet te snel worden genomen met het oog op regel 5.

Tekst: 3 (bij weglating van strofe 3); melodie 3.

Lied 20. Ook voor dit Lied geldt dat deze bewerking van Psalm 146 in belangrijke mate achterstaat bij de berijmde Psalm. Strofe 2 heeft een verwijzing naar Jes. 40 : 28. Strofe 7 voldoet niet aan de lofprijzing waarmee deze Psalm eindigt en die trouwens in de oorspronkelijke Duitse tekst ook beter tot haar recht komt dan hier in deze „dichterlijke vertaling”. De laatste strofe kan dan ook beter vervallen. De melodie is zeer geslaagd en „past volkomen bij deze Halleluja-psalm-bewerking” (W. Mudde in Compendium p. 94).
Tekst: 2; melodie: 3.

Lied 21. Als bewerking van Psalm 146 is dit Lied belangrijk beter dan Lied 20. Het Compendium vermeldt dan ook: „De dichter heeft vrij nauwkeurig de tekst van de psalm gevolgd. Maar toch kon hij het niet laten in strofe 3 een duidelijke toespeling op Romeinen 8 te maken en zelfs de naam van Jezus Christus te noemen. Deze herdichting van Psalm 146 is stellig een schoon en bezielend lied”. De melodie is prachtig, terwijl het oorspronkelijke ritme weer is hersteld. Tekst: 3; melodie 3.

Lied 22. De tekst van dit Lied is nogal litterair van opzet en zal zonder directe kennisname van het aangegeven Schriftgedeelte (Spreuken 8 en 9) niet erg aanspreken. Voorts is de tekstkeuze voor de berijming vrij willekeurig. „Als dichter heb ik mij veeleer laten leiden door litteraire dan door theologische tradities” (Comp. p. 185).

Als kerklied is het zowel naar vorm als inhoud o.i. niet aanvaardbaar. De melodie is mooi en hoewel onbekend, met niet te veel inspanning te leren.

Tekst 1; melodie: 3.

Lied 23. Dit Lied is aangeduid als een bewerking van Jes. 2 : 2-5.

De dichter noemt dit Schriftgedeelte een „stralende profetie van gerechtigheid en vrede” die „wij niet op eerlijke wijze in de mond kunnen nemen wanneer wij niet bezielt zijn door een vruchtbaar verlangen naar nieuwe verhoudingen tussen de mensen en de volken”.

Tegen deze achtergrond is het opmerkelijk dat van vs. 4a („En Hij zal richten tussen volk en volk en recht spreken over machtige natiën”) in strofe 2 niets terug te vinden is.

De melodie is zeer goed.

Tekst: 2 (vanwege strofe 2); melodie: 3.

Lied 24. Volgens de aanduiding is dit Lied een bewerking van Jes.

6 : 1-4, hoewel aan het slot ook nog vs. 5 merkbaar is. De berijming volgt de Schriftplaats op de voet. Het driemaal herhaalde „Heilig is God, der legerscharen Heer” kan o.i. beter tot eenmaal worden beperkt, hetgeen zowel tekst als melodie ten goede komt.

De melodie is goed; de teleenheid is duidelijk de halve noot (evenals bij de psalmen).

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 25. Volgens de dichter is dit Lied „nogal vrij in benadering van de aangegeven profetie (Jes. 9 : 1-6), of liever los van opzet,

hoewel er geen beelden in gebruikt zijn, die niet in dit Schriftgedeelte voorkomen of tenminste in verwante Bijbelse passages. In strofe 5 zijn de titels aan het goddelijke King gegeven, opzettelijk uitgebreid met de namen die Jezus zichzelf geeft in het N. Testament”. (Comp. p. 193-194).

De melodie is mooi en gemakkelijk zingbaar.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 26. De tekst van dit Lied, die algemeen bekend is, is tamelijk vrij naar Jesaja 9 berijmd. Telkens wordt een gedeelte aan deze profetie ontleend en daaraan min of meer een toepassing vastgeknoot die niet altijd even geslaagd mag heten, zoals b.v. met het oog op de betrokkenheid van de ziel (ziele). De tekst is daardoor minder sterk zodat we deze aarzelen met een 3 beoordelen.

De melodie is overbekend en het Lied wordt graag gezongen.

Tekst 3; melodie: 3.

Lied 27. Dit Lied is niet een berijming van de aangegeven bijbeltekst (Jes. 25 : 6-8) maar is een vrije weergave ervan. Dat is mede een oorzaak van de bezwaren die o.i. tegen verschillende strofen zijn aan te voeren. Zo worden wij in strofe 2 („ons”) in de positie geplaatst van degenen waarover Jesaja spreekt. De dichter tracht dit wel te verdedigen, ofschoon hij ook de bezwaren ervan ziet (zie Comp. p. 198).

Vooraf strofe 4 waarin „alle volkeren, alle natiën” wordt overgezet in „wij volkeren, wij heidenen” ontmoet bij ons bezwaren en we achten het Lied dan ook minder geslaagd.

De melodie is mooi en gemakkelijk te leren.

Tekst: 2; melodie: 3.

Lied 28. In tegenstelling met het voorgaande is dit Lied een goede weergave van het aangegeven Schriftgedeelte (Jes. 26 : 1-6).

„Het is wat uitgebreid, wat omgebogen naar de eisen van een Nederlands kerkgezag in strofische stijl maar wat in vs. 1-6 van dit hoofdstuk staat is hier „getrouwelijk overgezet”, aldus de dichter (Comp. p. 199). We kunnen ons in deze mening wel vinden.

De melodie is niet moeilijk.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 29. Dit Lied bedoelt een weergave te zijn van het Danklied van koning Hizkia, zoals we dit vinden in Jes. 38 : 10-13.

Helaas voldoet het hieraan niet doordat het de bijzondere eenmalige situatie van toen veralgemeent tot een tekening van en toepassing voor het gewone leven van ieder gelovige nu. Terloops nog deze opmerking: in strofe 8 zegt de dichter „wie zou onder zand en onder zoden U lofzingen...”. Bepaald wel wat grove uitdrukking.

De melodie klinkt niet erg geïnspireerd.

Tekst: 1; melodie: 2.

Lied 30. Dit Lied is zowel wat tekst als wat melodie aangaat belangrijk beter dan het voorgaande.

De tekst is behoorlijk overeenkomstig het aangeduide Schriftgedeelte (Jes. 40 : 12-31) en is in een goede beeldrijke taal vertolkt. „Men moet”, aldus de dichter, „om (hier) tot een zingbaar lied te komen wel naar een kernwoord zoeken dat het geheel tot een poëtische eenheid kan maken. Ik heb dit gemeend te vinden in de verzen 21 en 28”. (Weet gij het niet, hebt gij het niet gehoord? (Comp. p. 203).

De melodie is die van Psalm 40.

Tekst: 3; melodie: 3.

Lied 31. Het begin van dit Lied, dat berijmd is naar Jes. 49 : 8-13 is helaas erg ondoorzichtig en daardoor moeilijk verstaanbaar.

Vanaf strofe 2 wordt dit weliswaar beter, maar lettend op de laatste regels van strofe 5: „... dat Hij bij de mensen woont” (terwijl de tekst spreekt over de HERE, Die Zijn volk troost) maakt het geheel toch minder aanvaardbaar voor de gemeentezang.

De melodie is goed.

Tekst: 2; melodie: 3.

Een waarderingsoordeel is vastgelegd in een becijfering van 1 t/m 3. En wel als volgt:

A. t.a.v. de tekst der liederen:

- het cijfer 1 bij niet voluit Schriftuurlijke tekst, b.v. vanwege het humanistisch karakter of door een sterk piëtistische inslag;
- het cijfer 2 bij een weliswaar Schriftuurlijke, maar niet direct begrijpelijke, en aanspreekbare tekst;
- het cijfer 3 als de tekst volkomen Schriftuurlijk en zonder meer verstaanbaar is.

B. t.a.v. de melodie der liederen:

- het cijfer 1 voor een niet-aanvaardbare melodie;
- het cijfer 2 voor een onbekende melodie die na enige oefening, eventueel met behulp van een koor, door de gemeente wel te zingen is en voorts ook voor een melodie die niet bepaald tot „de beste” behoort;
- het cijfer 3 voor „een goede” melodie, geschikt voor de gemeentezang.

terloops.....

door P. C. van Wijk - Zaltbommel

Wanneer mogen we breken met de kerk?

De hierboven gestelde vraag is van belang. Veel kerkleden zitten er soms mee. Ik denk aan de „verontrusten” in de synodaal-gereformeerde kerken, ik denk ook aan onze eigen positiekeuze tien jaar geleden.

Prof. Dr K. Runia tracht deze vraag te beantwoorden in het

Centraal Weekblad van 17 maart jl. Enkele jongeren vroegen of ik er iets van wil zeggen. Hetgeen ik dan ga proberen.

Prof. Runia noemt vier situaties waarin de vraag van „afscheiding” accuut wordt:

- a) als een kerk (of kerken in kerkverband - v.W.) in officiële leeruitspraken tegen het evangelie ingaat en weigert de dwalingen los te laten. In dit verband wordt gewezen op de reformatie van de zestiende eeuw;
- b) als de kerk gelovigen dwingt dingen te aanvaarden of te doen die in strijd zijn met Gods Woord. Ook hierbij wijst Prof. Runia op de geschiedenis van de Reformatie en met name op de aflaatpraktijk. Hij voegt er

aan toe dat het niet gemakkelijk is om vast te stellen waar de grens ligt;

- c) als een kerk niet meer de vrijheid geeft om te geloven wat door God in Zijn Woord wordt geëist. Ook hierbij wordt gewezen op de zestiende eeuw, toen het b.v. verboden was een bijbel in huis te hebben;
- d) als een kerk of kerken weigert/weigeren op te treden tegen dwaalleraars.

Na deze opsomming zegt de schrijver dat het met de eerste drie gevallen in onze tijd wel meevalt, en dus ziet hij het eigenlijke probleem zitten bij punt d, het toelaten van dwaalleraars.

—o—

Maar hier komen nu bij mij de vragen. Prof. Runia is niet van vandaag of gisteren. Hij weet af van hervorming, afscheiding en doleanatie, maar hij zal ook wel bekend zijn met de geschiedenis van de vrijmaking in de veertiger jaren. Het uitsluitend wijzen op voorbeelden uit de zestiende eeuw is me daarom toch wat te ver van ons bed. Als iemand vandaag schrijft over de vraag wanneer we mogen breken met de kerk, kan hij niet voorbijgaan aan de kerkelijke narigheid van zo'n vijf en dertig jaar geleden. Toen immers werd b.v. door de generale synode de kerkeraad van Kampen zo maar geschorst en daarmee werden tientallen ambtsdragers voor de keus geplaatst wat ze moesten gaan doen. En niet alleen zij, maar ook de gemeente die hen tot het ambt riep. Het lijkt me toe dat sub a en b

hier wel iets mee te maken hebben (leeruitspraken, bindingen, schorsingen, afzettingen, avondmaalsafhoudingen enz.).

—o—

't Is niet m'n bedoeling de geschiedenis van de vrijmaking op te gaan halen. De huidige generatie weet daar niet meer van en in de kerken waartoe Prof. Runia behoort wordt inmiddels over de doop zó gepreekt als Ds H. Veltman te 's-Hertogenbos deed in 1945, maar die moest toen verdwijnen wegens valse leer. 'k Wil Prof. Runia niet in verlegenheid brengen — ik weet dat veel synodaal-gereformeerden met die gebeurtenissen van toen eigenlijk geen raad weten — maar als hij over deze dingen gaat schrijven, moet hij vooral dicht bij huis blijven. We zijn verantwoordelijk voor de dingen die in een kerkverband gebeuren, en dat dient te blijken uit onze instemming of ontstemming. We zijn verantwoordelijk voor de eenheid van het lichaam van Christus, maar die verantwoordelijkheid

is er al voordat er van een breuk sprake is. Op dat moment dat b.v. bovenschriftuurlijke leeruitspraken worden gedaan, is in feite het lichaam van Christus aangetast. Want tussen Christus en Zijn gemeente komt dan iets te staan.

—o—

Het is duidelijk dat Prof. Runia vooral schrijft met het oog op de „verontrusten”. Hij wijst er op dat tijdens afscheiding en doleantie vaak een lange tijd werd gestreden voordat de beslissing kwam. Dat was een „lijden aan de kerk”. Akkoord, maar toch moeten we maar niet te gemakkelijk over dit lijden en het dragen ervan spreken. Vraagt God van ons dat we lichamelijk en geestelijk kapot gaan aan kerkelijke narijheid? Zou Hij het ons niet gunnen in kerkelijke rust te leven? Spreken over lijden aan de kerk is gemakkelijk voor iemand die dit lijden niet kent. Ik zeg hiermee niet dat Prof. Runia de moeiten onderschat. 'k Heb de vraag niet precies beantwoord. 'k Vind het nogal moeilijk, als vrijgemaakten hebben we tien jaar geleden ook nog het een en ander beleefd. Verantwoordelijkheden dragen kan zwaar zijn, te zwaar. Het verlangen naar vrede en aangename rust (Psalm 122) kan een keus bespoedigen. Naar mijn mening terecht.

's middags in de regel half vijf. Informatie is te verkrijgen bij br. G. Bolks, Ericalaan 60 te Hoozevee, tel. 05280-64108.

Assen — Diegenen, die tussen 1 juli en 12 augustus a.s. hun vakantie doorbrengen in Drente, speciaal in de wijde omgeving van Assen, kunnen de kerkdiensten van de kerk van Assen bijwonen. 's Morgens is er dienst om 11 uur en 's avonds (in combinatie met de Chr. Geref. gemeente) om 5 uur of 7 uur. Op 1 juli, 8 juli, 22 juli en 5 augustus wordt begonnen om 5 uur en op 15 juli, 29 juli en 12 augustus om 7 uur.

Alle diensten worden gehouden in het kerkgebouw aan de Kanaalstraat (t.o. het politiebureau).

ADRESSEN

Oegstgeest — Scriba: J. J. Vonk, Fr. Halslaan 6, 2343 EH Oegstgeest, tel. 071-151045.

Kerkelijk bureau: A. H. W. van Rooijen, Vinc. van Goghlaan 56, 2343 RR Oegstgeest, tel. 071-155283.

Preekvoorziening: Mw. G. Nugteren-Mackloet, Strawinskilaan 15, 2253 CH Voorschoten, tel. 01717-4679.

Penningmeester: H. Baartman, Zonbloemlaan 12, 2343 GC Oegstgeest, tel. 071-153446.

Kampen — Verhuisd: Ds J. H. Kammerbeek, van Burgwal 81 te Kampen naar: Vloedijk 130, 8261 GK Kampen, tel. 05202-16433.

VROUWENKONTAKTDAG 1979

Op zaterdag 1 september 1979 D.V. hopen wij de vrouwenkontaktdag te houden in Utrecht.

Wilt U deze datum vast eventjes noteren?

Door God geschonken
Uit liefde geboren
In grote dankbaarheid ontvangen

Henrike Janine

Teun en Willemien Eilander
Wim en André

6983 AH Doesburg, 15 juni 1979
Hermaat 99

In bosrijk Ermelo

**RUIME WONING
TE HUUR
9-30 juli**

0 3417 - 1889

Redactieleden:

Ir. A. W. Biersteker;
Drs H. de Jong;
Mr. dr J. Meulink;
D. W. L. Milo;
Ds E. R. Postma;
Drs W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds K. Muller,
Riouwstraat 59,
1521 SC Wormerveer
Tel. 075-282589

Kerknieuws en berichten over
kerkelijke/christelijke activiteiten
te zenden naar:

„Kerknieuws Opbouw”,
Brugakker 36-22,
3704 LP Zeist,
Tel. 03404-50278

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”,
Nooitgedacht 3,
3701 AL Zeist
Tel. 03404-12452

Advertentieprijs:

35 ct per mm.
familieberichten
30 ct per mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Abonnementenadministratie:

Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum
Tel. 03434-4288

Abonnementsprijs:

f 40,— per jaar of f 21,—
per halfjaar.
Buitenland f 45,— p. jaar
of f 60,— per luchtpost.

Abonnementen kunnen ieder
moment ingaan, doch slechts
per 31 december eindigen. Op-
zeggen uiterlijk tot 15 november

Amstelveen — Ds K. H. de Groot, voorheen te IJsselmuiden, die een beroep naar Amstelveen aanvaard heeft, hoopt op zondag 24 juni a.s. in die gemeente intrede te doen. Dat gebeurt in de avonddienst, die om 19.00 uur begint. Hij wordt bevestigd door ds H. Stolk (te Kampen) in de ochtenddienst die begint om 9.30 uur. Beide diensten vinden plaats in het kerkgebouw, de Ruijschlaan 147, Amstelveen.

Wageningen — De gemeente van Wageningen wil graag weten wie er in september in Wageningen gaat werken of studeren (aan de Landbouwhogeschool, Analistenschol, Academie Diedenoort, MTS-Bakkersvakschool). Onze gemeente bestaat voor een groot deel uit jonge mensen die graag wat contact met elkaar hebben. Gaarne bericht aan C. J. Bos, Oude Zoomweg 1, Wageningen. Tel. 08370-13185.

Hoozevee — De kerkeraad vestigt er de aandacht van de vakantiegangers in de omgeving op dat de kerkdiensten in Hoozevee worden gehouden in de Remonstrantse Kerk aan de Grote Kerkstraat. De aanvang der diensten is 's morgens negen uur en

Verschenen:

INFORMATIEBOEKJE VAN NEDERLANDSE GEREFORMEERDE KERKEN 1979

onder redactie van Ds. G. Janssen

Naast de gebruikelijke gegevens over de kerken zijn nu ook opgenomen de besluiten die genomen zijn door de laatstgehouden Landelijke Vergadering.

156 pagina's

f 9,75

Verkrijgbaar bij de boekhandel en bij

BUIJTEN & SCHIPPERHEIJN

Valkenburgerstraat 106, 1011 NA AMSTERDAM
telefoon 020-236612, postgiro 22960

(i.v.m. de portokosten adviseren wij u gecombineerd te bestellen.)

Voor al uw
handels- en familiedrukwerk - boeken en folders
is uw adres

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

Nooitgedacht 3 - Zeist

Speciale aanbieding!

KORTE VERKLARING VAN DE HEILIGE SCHRIFT

Tijdelijk met een voordeel van f97,75 en een waardevol geschenk

NU COMPLEET LEVERBAAR IN 62 DELEN:

OUDE TESTAMENT

Genesis I (G. Ch. Aalders) 6e dr.	f 33,75	Psalmen I (N. H. Ridderbos) 2e dr.	f 24,50	Lucas I (S. Greijdanus) 6e dr.	f 37,25
Genesis II (G. Ch. Aalders) 5e dr.	f 24,75	Psalmen II (N. H. Ridderbos) 2e dr.	f 27,95	Lucas II (S. Greijdanus) 6e dr.	f 33,50
Genesis III (G. Ch. Aalders) 5e dr.	f 26,60	Psalmen III (A. Noordtzi) 5e dr.	f 33,50	Evang. n. Johannes I (C. Bouma)	
Exodus I (W. H. Gispen) 4e dr.	f 19,25	Spreuken I (W. H. Gispen) 2e dr.	f 30,95	6e dr.	f 24,50
Exodus II (W. H. Gispen) 4e dr.	f 26,90	Spreuken II (W. H. Gispen) 2e dr.	f 38,75	Evang. n. Johannes II (C. Bouma)	
Leviticus (A. Noordtzi) 4e dr.	f 30,90	De Prediker (G. Ch. Aalders) 4e dr.	f 19,95	6e dr.	f 25,90
Numeri (A. Noordtzi) 3e dr.	f 39,75	Het Hooglied (G. Ch. Aalders) 3e dr.	f 18,90	Hand. d. Apostelen I (F. W. Grosheide) 5e dr.	f 25,90
Deuteronomium I (J. Ridderbos)		Jesaja I (J. Ridderbos) 6e dr.	f 32,—	Hand. d. Apostelen II (F. W. Grosheide) 5e dr.	f 25,90
3e dr.	f 23,25	Jesaja II (J. Ridderbos) 5e dr.	f 28,90	Romeinen (J. A. C. van Leeuwen en D. Jacobs) 6e dr.	f 33,90
Deuteronomium II (J. Ridderbos)		Jeremia I (G. Ch. Aalders) 4e dr.	f 28,90	I Korinthe (F. W. Grosheide) 5e dr.	f 23,75
3e dr.	f 16,50	Jeremia II (G. Ch. Aalders) 4e dr.	f 32,—	II Korinthe (F. W. Grosheide) 5e dr.	f 22,75
Jozua (C. J. Goslinga) 4e dr.	f 22,—	Klaagliederen (G. Ch. Aalders)		Galaten (S. Greijdanus) 5e dr.	f 17,90
Richteren I (C. J. Goslinga) 4e dr.	f 22,75	4e dr.	f 14,50	Efeze-Filippenzen (S. Greijdanus)	
Richteren I-Ruth (C. J. Goslinga)		Ezechiël I (A. Noordtzi) 3e dr.	f 29,95	5e dr.	f 26,50
4e dr.	f 19,50	Ezechiël II (A. Noordtzi) 3e dr.	f 28,90	Coloss.-Thessal. (J. A. C. v. Leeuwen) 5e dr.	f 20,75
Samuël I (C. J. Goslinga) 4e dr.	f 34,50	Daniël (C. Ch. Aalders) 4e dr.	f 30,95	Timoth.-Titus-Filemon (C. Bouma)	
Samuël II (C. J. Goslinga) 3e dr.	f 36,50	Kleine Profeten I (J. Ridderbos)		4e dr.	f 28,50
Koningen I (C. v. Gelderen) 5e dr.	f 27,50	5e dr.	f 28,90	Hebreeën (F. W. Grosheide) 6e dr.	f 23,75
Koningen II (C. v. Gelderen) 4e dr.	f 44,—	Kleine Profeten II (J. Ridderbos)		Jacobus-Judas (F. W. Grosheide en S. Greijdanus) 6e dr.	f 15,50
Koningen III (C. v. Gelderen) 3e dr.	f 40,50	5e dr.	f 19,75	II Petrus (S. Greijdanus) 6e dr.	f 17,90
Koningen IV (W. H. Gispen) 2e dr.	f 19,75	Kleine Profeten III (J. Ridderbos)		Brieven Johannes (S. Greijdanus)	
Kronieken I (A. Noordtzi) 3e dr.	f 27,50	5e dr.	f 26,50	4e dr.	f 19,50
Kronieken II (A. Noordtzi) 3e dr.	f 41,25			Openbaring (S. Greijdanus) 7e dr.	f 36,25
Ezra-Nehemia (A. Noordtzi) 4e dr.	f 27,90				
Ester (G. Ch. Aalders) 4e dr.	f 15,50				
Job (J. H. Kroeze) 2e dr.	f 32,—				

NIEUWE TESTAMENT

Mattheus (H. N. Ridderbos) 5e dr.	f 32,—
Mattheus II (H. N. Ridderbos) 5e dr.	f 27,90
Marcus (J. A. C. v. Leeuwen) 6e dr.	f 24,50

De hierboven genoemde 62 delen zijn fraai uitgevoerd in solide linnen stempelband met stofomslag.

De KORTE VERKLARING VAN DE HEILIGE SCHRIFT is een van de meest gebruikte bronnen voor bijbelstudie. Er verschenen reeds verscheidene herdrukken van dit bijbelse standaardwerk en het is nu eindelijk weer geheel compleet verkrijgbaar tegen **ZEER AANTREKKELIJKE CONDITIES**.

De prijs van alle delen samen bedraagt f 1.692,75

BIJ BESTELLING VAN EEN
COMPLEET STEL (62 DELEN)
BETAALT U NU ECHTER

SLECHTS f1.595,—

BEHALVE DIT VOORDEEL VAN f 97,75 ONTVANGT U TEVENS GRATIS DE FOTOGIDSEN VAN HET OUDE EN NIEUWE TESTAMENT (beide in vierkleuren uitgevoerd; winkelwaarde f 45,50 of desgewenst de helft van dit bedrag (f 22,75) in mindering op de aankoopprijs, in plaats van de Fotogidsen.

Betaling, indien gewenst, in 12 maandelijkse termijnen: f 220,— na ontvangst 11 opeenvolgende maanden f 125,— per maand.

Levering van afzonderlijke delen is eveneens mogelijk tegen de prijzen die achter elk deel zijn vermeld. Ook voor bestellingen op meerdere afzonderlijke delen kunnen desgewenst gemakkelijke betalingsvoorwaarden worden overeengekomen.

Maak gebruik van deze tijdelijke aanbieding nu het mogelijk is om met een belangrijke besparing een standaardwerk aan te schaffen waarvan u uw leven lang profijt zult hebben.

Bovendien wordt door onze soepele betalingsregeling de aanschaf van de KORTE VERKLARING nu voor vrijwel iedereen mogelijk.

Stuur vandaag nog uw bestelling op de BESTELBON (in open envelop, zonder postzegel) aan:

BOEKHANDEL T. WEVER B.V.
ANTWOORDNUMMER 5, 8800 VB FRANEKER

U kunt ook telefonisch bestellen. Ons telefoonnummer is 05170-3147; toestel 16, 18 of 19.

BESTELBON

Zendt mij van de KORTE VERKLARING VAN DE HEILIGE SCHRIFT

a. het complete stel - 62 delen - tegen de tijdelijke voordeelprijs van f 1.595,—

met gratis bijlevering van de Fotogidsen O. en Nw. Test. *)

in plaats van de Fotogidsen een mindering op de aankoopprijs van f 22,75 *)

Ik betaal ineens na ontvangst *) / f 220,— na ontvangst en 11 opeenvolgende maanden f 125,— per maand *)

b. de volgende afzonderlijke delen

Naam:

Straat:

Postcode en plaats:

Bankrekening of gironummer

*) doorhalen wat u niet wenst.

Opb.